

Sør-Aurdal kommune

Deres ref.: ArkivsakID: Vår ref.: Arkiv: Vår dato:
 22/686 KLEING - 22/6765 A20 08.06.2022

Høringsdokument Begnadalen skole - Kommunestyresak 016/22

Saksopplysninger

Fra høsten 2022 er det ikke elever ved Begnadalen skole. Noen foreldre til elever som sokner til skolen har uttrykt ønske om et SFO-tilbud i Begnadalen, gjerne i samarbeid med barnehagen. Kommunestyret har på bakgrunn av dette bedt administrasjonen om en utredning av saken.

Kommunestyret vedtok i kommunestyresak 016/22 å be kommunedirektør å utrede følgende:

- 1. Utrede nedleggelse av Begnadalen skole.*
- 2. Utrede et SFO-tilbud i Begnadalen, da med mulighet til å følge skoleskyssen fra Bagn skule til Begnadalen skole. SFO tilbudet i Begnadalen bør sees i sammenheng med barnehagen.*
- 3. Se på muligheten for å benytte skolebussen for videregående skole for elever som eventuelt velger å benytte seg av SFO på Bagn.*
- 4. Sikre en god, trygg og effektiv skoleskyss for alle elevene fra Begnadalen til Bagn.*
- 5. Redegjøre for oppfølging av utviklingen ved Begnadalen skole siden budsjettmøtet 2020 og orienteringen i kommunestyremøte juni 2021.*

Det er arbeidet med høringsdokumentet siden kommunestyremøtet 31. mars. Administrasjonen ønsker nå å legge dokumentet ut på høring, slik at kommunestyret skal ha rimelig kjennskap til synspunktene til de som berøres av eventuell nedleggelse før vedtak treffes. Saken presenteres for kommunestyret i september.

Høringsdokumentet er organisert ut ifra punktene i kommunestyrets vedtak. Punkt 5 er ikke en del av høringen, og legges fram for kommunestyret 15. september.

Bakgrunn for saken

Elevtallet ved Begnadalen skole har vært sterkt synkende de siste fem årene. Skoleåret 2016-2017 var det 42 elever i 1. - 7. trinn ved skolen, mot 15 elever våren 2022. Nedgangen i antall elever har bakgrunn både i synkende fødselstall for barn som sokner til Begnadalen skole, og at flere foresatte har søkt om skolebytte for sitt/sine barn fra Begnadalen til Bagn

skule, jf. Opplæringsloven § 8-1, ledd 3: *Etter søknad kan eleven takast inn på annan skole enn den eleven soknar til.*

Fra 2019 til 2021 ble det søkt om og innvilget overflytting til annen skole enn nærskolene for 14 elever fra Begnadalen skole, og skoleåret 2021-2022 har ytterligere 16 elever søkt om skolebytte. Skoleåret 2022-2023 er det ikke elever igjen ved skolen, da alle elever som sokner til Begnadalen har søkt og fått innvilget skolebytte til Bagn skule fra og med skolestart 2022.

Framskrivning av antall elever som skal starte i 1. trinn ved Begnadalen skole de neste fem årene, viser videre at barnetallene holder seg svært lave, og at elevtallet vil fortsette å synke også kommende år. Framskrivningen tar ikke hensyn til eventuell inn- og utflytting.

Antall elever i 1. trinn ved Begnadalen skole 2022-2026

1. trinn/ skoleåret	Antall barn
2022-2023	1
2023-2024	2
2024-2025	1
2025-2026	2
2026-2027	1

Tidligere vedtak angående skolestrukturen i Sør-Aurdal:

Administrasjonen har flere ganger utredet skolestrukturen i kommunen, og kommunestyret har fattet ulike vedtak. Av senere vedtak kan kort nevnes:

19.03.2015 KS-006/15:

2. Endringer i kretsgrenser. Om ikke en samarbeidsløsning for ytre del finner sted, avvikles skolene etter en minimumsbetraktning med hensyn til elevtall, som settes til 35 elever over en treårsperiode for grunnskolen på 1.-7.trinn. For ungdomsskolen settes en grense på 15 elever over en treårsperiode. Er elevtallet under disse tall skal skolekretsen endres. SFO skal fortsatt ligge i nærområdet og skal kobles opp mot barnehage eller skole.

04.04.2019. KS-013/19:

1 a. Kommunestyret fastholder enstemmig vedtak i skolesaken i 2015 (sak 6/15 punkt 2). Utgangspunktet for dette vedtaket var at det skulle legges opp til en langsiktig løsning for skolene i Sør-Aurdal, der man har som mål å tanke på kvalitet like mye som økonomi, og hvor det må vinnes en løsning som er forsvarlig og forutsigbar. Dette betyr at: (Her gjentas vedtaket KS-006/15).

Kommunestyret vil videre presisere at en eventuell avvikling av skoler skal baseres på historiske elevtall og ikke på prognoser, og etter dialog mellom foreldre og administrasjonen 1b. Kommunestyret registrerer at historisk elevtallsutvikling og prognoser for fremtiden tilsier at kommunens skolekretsgrenser trolig må tas opp til ny vurdering innen kort tid, i samsvar med sak 006/15 punkt 2.

Når prognosene tilsier elevtallsutvikling under fastsatt grense ved en skole i samsvar med vedtak fra 2015, er det behov for å høre hvor foreldre og de involverte organer ønsker at elevene skal gå. Høringen må også avklare om det ønskes en raskere avvikling enn det vedtak i sak 006/15 tilsier.

Høringsnotatet skal sendes ut til følgende instanser:

- Barnehagen- og skolens samarbeidsutvalg
- Foreldrenes samarbeidsutvalg ved skolen
- Skolens elevråd
- Samtlige hovedtillitsvalgte med deres respektive arbeidstakerorganisasjoner.

Det er også mulig for foreldre og ha egne innspill til høringen.

Vi ønsker med dette en prosess i forkant for å avklare hvordan vi best mulig skal møte eventuelle endringer i skolestruktur, og samtidig hensynte tidligere vedtak som ligger til grunn.

Forslag til høringsnotat med spørsmål godkjennes av formannskapet før utsending.

17.12.2019. KS-092/19:

Det settes i gang en prosess der det tas sikte på å legge ned Begnadalen skole fra og med høsten 2021. Saken skal behandles i kommunestyret for endelig behandling.

Kommunestyret ønsker spesielt fokus på følgende i prosessen:

- Det fremlegges detaljerte planer for overflytting av elever. Det skal være en tett dialog med foreldre og ansatte, og det arrangeres tiltak som gjør at de berørte blir involverte i arbeidet.
- Det skal være tilbud om SFO i Begnadalen.
- Samfunnsalen skal være en del av kommunens satsning i Begnadalen som et møtepunkt for befolkningen og til bruk for barnehage, SFO og andre.
- Vi må arbeide for en best mulig reiseopplevelse med kortest mulig tid, og satsing på materiell, vegger og om nødvendig voksenkontakt under reisen.

17.12.2020: KS-087/20:

Skolestrukturen i kommunen skal bestå som i dag i den valgperioden vi er inne i.

31.03.2022. KS-016/22:

Kommunestyret ber kommunedirektøren om følgende:

1. Utrede nedleggelse av Begnadalen skole.
2. Utrede et SFO-tilbud i Begnadalen, da med mulighet til å følge skoleskyssen fra Bagn skule til Begnadalen skole. SFO tilbudet i Begnadalen bør sees i sammenheng med barnehagen.
3. Se på muligheten for å benytte skolebussen for videregående skole for elever som eventuelt velger å benytte seg av SFO på Bagn.
4. Sikre en god, trygg og effektiv skoleskyss for alle elevene fra Begnadalen til Bagn.
5. Redegjøre for oppfølging av utviklingen ved Begnadalen skole siden budsjettmøtet 2020 og orienteringen i kommunestyremøte juni 2021. Saken presenteres for kommunestyret i mai.

28.04.2022. Formannskap: Kommunalsjef OPK informerte om at saken som skal legges fram for kommunestyret bør utredes i samsvar med Rundskriv: Skolenedleggelse og kretsgrenser Udir-2-2012, og at dette fordrer at involverte parter gis mulighet til å uttale seg slik at kommunestyret har rimelig kjennskap til synspunktene til de som berøres av nedleggelsen før et vedtak fattes. I rundskrivet anbefales kommunene å benytte to måneders høringsfrist.

19.05.2022. Kommunestyret: Kommunalsjef OPK informerte likelydende som i formannskapet 28.04.2022.

Vurderinger i henhold til kommunestyrets vedtak KS-016/22:

1. Utrede nedleggelse av Begnadalen skole.

Lovverk, forskrifter, regelverk og regelverkstolkninger som ligger til grunn for høringsdokumentet:

- *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*
<https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61>
- Rundskriv Udir-2-2012 : Behandlingen av saker om skolenedleggelse og kretsgrenser <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Narskole-og-skolekretsgrenser/Udir-2-2012---Behandlingen-av-saker-om-skolenedleggelse-og-kretsgrenser/>
- *Barnekonvensjonen*
Barnekonvensjonen er tatt inn i norsk rett ved menneskerettsloven i 2003, og forplikter kommunene til å legge vekt på barnets beste, blant annet i saker om skolestruktur.

Grunnloven § 104, Barnekonvensjonens artikkel 3 nr. 1

"Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn."

Som vist har elevtallet ved Begnadalen skole blitt redusert over en forholdsvis kort periode. Denne reduksjonen har medført en endring i organiseringen av elevene, og de siste to årene har skolen vært to-delt. Per dags dato er det 10 elever i 1.- 4. klasse og 5 elever i 5.-7. klasse. Denne blandingen av elever har både fordeler og ulemper.

Det er blant annet svært utfordrende med begynneropplæring for de yngste når aldersspennet er fra 1.- 4. trinn. Dette har blitt løst ved å sette inn ekstra ressurser slik at gruppen har blitt delt i noen av basisfagene. Dette er selvfølgelig ressurskrevende, og det er en ressursbruk som dessverre kommer få elever til gode. Større grupper vil være en bedre utnyttelse av ressursene og slik legge forholdene bedre til rette for et mer likeverdig opplæringstilbud. I aldersblandede grupper vil det hver høst komme inn nye alderstrinn, og vi har erfart at det går med en del tid hver høst til å innarbeide de nye gruppene.

Aldersblandede grupper fordrer en annen måte å gjennomføre undervisningen på; fådeltpedagogikk. De to lærerne ved skolen som hadde formell kompetanse i fådeltpedagogikk arbeider ikke lenger ved skolen. Vi har hatt flere utskiftninger av lærere de siste årene. Heldigvis har vi også ansatte som i en årrekke har arbeidet ved skolen og opparbeidet seg høy kompetanse innen fådelt undervisning og slik har utnyttet de fordeler aldersblandede grupper har. Her kan kort nevnes modell-læring der de eldste elevene får være en pedagogisk ressurs for de yngre elevene, de yngre elevene har noe å strekke seg etter, god tilpasning gjennom bruk av "Øyhopping" og at de eldre elevene som sliter litt faglig kan få en positiv opplevelse ved å kunne lære bort noe til de yngre elevene.

Det lave elevtallet har medført at antallet årsverk ved skolen også har blitt redusert. Få ansatte gjør at skolen er spesielt sårbar for fravær, da klasser/grupper ikke bør slås sammen ytterligere. En så liten skole med så få ansatte gir liten fleksibilitet. Det er også utfordrende for de ansatte å arbeide med skoleutvikling i et så lite fagmiljø. Det kan være vanskelig å opprettholde høy kvalitet på skoletilbudet over tid med et så lite fagmiljø. Faglig sett vil de ansatte få ansvar for svært mange ulike fag, og muligheten for faglig samarbeid innad på

skolen er svært begrenset. Det er arbeidskrevende å tilrettelegge for undervisning i alle fag i en gruppe som spenner seg over 3-4 årstrinn. Utvikling skjer i samhandling med andre, og digital samhandling samt samarbeid med annen skole innen skoleutvikling er prøvd for å ivareta noe av behovet for faglig samarbeid/skoleutvikling. Dessverre vil ikke dette samarbeidet kunne veie opp for muligheten du har for et "spontant" samarbeid med andre på en større arbeidsplass.

For noen av elevene ved skolen har det lave elevtallet medført at de ikke trives på skolen. Det er dessverre ikke mange nok elever å "velge imellom" slik at alle finner noen som de passer og trives sammen med. Få elever gjør at skolen lettere kan fange opp og utarbeide tiltak for de elevene som ikke har det greit på skolen, men det har vist seg at det lave elevtallet setter begrensninger for tiltakene med tanke på for eksempel nettverk og jevnaldrende rollemodeller. Det er stor forskjell på modenhet og interesser hos for eksempel en 3. klassing og en 7. klassing, noe som kan gjøre det sosiale spillet utfordrende. Elever kan oppleve ensomhet ved å være den eneste eleven på trinnet, og i noen tilfeller er det heller ikke elever på nærliggende trinn. For disse elevene vil det å kunne være en del av et større elevmiljø kunne medføre økt trivsel. Vi ser også at for noen av elevene framstår en større skole og et større elevmiljø som skremmende. Det er viktig at oppstart ved annen skole planlegges godt, og erfaringen så langt er at flere besøk på ny skole og aktiviteter sammen med elever på Bagn skule, har bidratt til å ufarliggjøre overgangen.

Barnekonvensjonen er tatt inn i norsk rett ved menneskerettslova i 2003 og forplikter kommunene til å legge vekt på barnets beste, også i saker om skolestruktur. Barnekonvensjonen går ved uenighet fremfor norsk lov, jf. menneskerettslova § 3. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle avgjørelser som gjelder barn. Hva som er til det beste for barn går ikke direkte frem av barnekonvensjonen. Det vil kunne være ulike hensyn og vurderinger knyttet til hva som er det beste for barn i ulike typer avgjørelser. Hensynet er heller ikke enerådende, det er flere andre hensyn som også vil spille inn når det skal tas avgjørelser som gjelder barn, for eksempel økonomiske hensyn og hensynet til samfunnet samlet sett. I denne konkrete saken er det vanskelig å vurdere barnets beste knyttet til en eventuell nedleggelse av Begnadalen skole da det ikke er elever ved skolen fra høsten 2022. Barnets beste vil være en del av vurderingene som blir gjort rundt organisering av skoleskyss.

Det har vært samtaler med de ansatte ved Begnadalen skole og fagforeningen, og alle ansatte har fått tilbud om endring av arbeidssted fra høsten 2022.

Vurderinger rundt bygget:

Bygningsmassen i Begnadalen er oppgitt å være på ca. 2440 m², og har et oppvarmet grunnareal på 2011 m² fordelt på barnehage, barneskole og gymsal/kulturhus. Bygningsmassen har blitt bygd på forskjellige tidspunkt, skolebygg primært i 1952 inkl. deler av barnehagedelen. Denne ble tilbygd/ombygd/rehabiliterert midt på 90-tallet. Brukstiden er vanligvis fra 08 til 17 på hverdager. Peisestua blir noe brukt til møtevirksomhet. Skolen og barnehagen har begrenset aktivitet i skoleferiene. Gymsalen/samfunnshuset fungerer som kulturhus for Begnadalen, og har stor brukstid også på kveld og i helger. Bygget har også en del rom i 2. etg.

I driftstilpasningsrapporten fra 2018 er ett av de få større tiltakene som er foreslått, å se på bygningsmassen kommunen eier i Begnadalen. Ved å tenke alternativ disponering av hele eller deler av bygningsmassen kan dette redusere noe av den høye andelen formålsbygg pr. innbygger, og derfor også driftsutgifter over tid. En vesentlig omlegging vil kreve noe tid, men det som relativt raskt kan justeres noe er renholdsressursene på skolearealene. Denne kan gå inn som vikar på andre områder og slik sett redusere noen lønnsutgifter relativt raskt. I tillegg kan det gi en mindre reduksjon i fyringskostnader.

De store innsparingene vil likevel være å gjøre langsiktige disponeringer av bygningsmassen som helt eller i stor grad reduserer kommunes driftsutgifter, men også unngå store fremtidige kostnader til reinvestering/rehabilitering og ombygging. Bygningsmassen har mange av de samme utfordringene som har vært på både Bagn skule og på Hedalen barne- og ungdomsskole med tanke på både universell utforming og tekniske krav. Ved fortsatt bruk er dette noe man må ta høyde for.

Det bør vurderes ulike alternativer for disponering av byggene og tomtegrunn i fremtiden. For at det skal være mulig å tenke alternativ disponering av bygningsmassen og tomtearealene der skole og barnehage er i dag, må det planlegges slik at all kultur- og idrettsaktivitet heretter må foregå i samfunnshuset.

Eksempler på alternativ disponering **kan** være:

- Utleie av ledige arealer til næringsaktivitet som kontorer, kurslokaler el. Det er trolig lite sannsynlig at det vil være tilstrekkelig marked i dette segmentet, og det er også helt eller delvis andre tilbud innen dette segmentet i Sør-Aurdal, samtidig som det trolig vil føre til ombyggingskostnader og også opprettholde behov for en god del driftsressurser (vaktmester/renhold mm.)
- Salg av lokalene til høystbydende slik de fremstår i dag, men med krav om tilbakeleie av nødvendig areal til barnehagen. Samfunnshusdelen anbefales at tilbys frivillige lag og organisasjoner.
- Salg av all bygningsmasse, både skolelokaler, barnehagelokaler og samfunnshusdel. Avhengig av at det finnes alternative lokaler og/eller organisering av barnehagetilbudet for Begnadalen (for eksempel Begnaområdet?)
- Rivning av skole og barnehagedel med evt. påfølgende salg eller utleie av tomteareal

Økonomi forbundet med de ulike alternativene vil bli omtalt i saken til kommunestyret i september.

Samfunnsutvikling

“Sør-Aurdal kommune mot 2030, Kommuneplanens samfunnsdel”, ble vedtatt av kommunestyret 16.09.2021. Her er blant annet utfordringen knyttet til den negative befolkningsutviklingen trukket fram. Sør-Aurdal har hatt en befolkningsnedgang på 12 % siden 2000, og nedgangen er forventet å fortsette. Forventet utvikling viser en negativ befolkningsframskriving der antall innbyggere i Sør-Aurdal i 2030 vil være 2811, og i 2050 vil det være 2734 innbyggere. Andelen eldre øker, og det fødes færre barn. Som en konsekvens av dette ser vi at antallet barn i barnehagene og elever i skolene reduseres. Skoleåret 2011/2012 var det 392 elever i kommunen og skoleåret 2021/2022 er det registrert 295 elever. Dette er en reduksjon på 97 elever. For å illustrere størrelsen på denne reduksjonen kan det nevnes at elevtallet ved SAUS 2021/2022 er 79 elever og elevtallet ved Begnadalen skole er 17 elever; til sammen 96 elever.

Videre i “Kommuneplanens samfunnsdel” er det beskrevet hovedmålsetninger og tiltak.

Hovedmål: Sør-Aurdal kommune sikrer inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremmer muligheter for livslang læring for alle.

Delmål: Alle i kommunen fullfører likeverdig grunnskole med opplæring av god kvalitet, med høyt læringsutbytte som er et godt grunnlag for å fullføre videregående opplæring.
Strategi- Hva gjør vi? Barnehager og skoler skal sikre utvikling i det faglige miljøet. Hensynet til det sosiale og pedagogiske miljøet skal være overordnet andre hensyn.

Ingen lokalsamfunn ønsker å legge ned nærskolen sin, og det er en tung og vanskelig prosess for innbyggerne. Mulige endringer i skolestruktur vil berøre lokalsamfunnet, men det er vanskelig å måle skolens reelle betydning for lokalsamfunnet. Skolen er et naturlig samlingspunkt, og det er en viktig arena for frivillige aktiviteter og kulturarbeid. Dersom skolen legges ned, kan det bety en svekkelse av lokalsamfunnet. Elever, foresatte og innbyggere får flere arenaer for samhandling. Barna får nye venner, foreldre treffer andre foreldre og det kan redusere grunnlaget for lokale aktiviteter der skolen er nedlagt.

Det er lite norsk forskning på de samfunnsmessige konsekvensene av skolenedleggelse. I en utredning av barnehage- og skolestruktur i Østre Toten utført av Agenda Kaupang AS i 2021, er det oppsummert slik:

Konklusjonen i forskningen kan oppsummeres slik:

- *Skolen er en viktig sosial institusjon. Det er en risiko for at samholdet i bygdene svekkes når skolen forsvinner.*
- *Det er ikke skolen som holder liv i bygda. Utviklingen i bygder som mister skolen er svært ulik. Bygder med et sterkt foreningsliv og sosiale entreprenører kan klare seg godt uten skole. Lokalt næringsliv er lite påvirket av skolenedleggelse.*
- *Skolebytte oppleves ikke som noe problem hos de fleste elever. Et større skolemiljø er en anledning til å få nye venner. Problemene oppstår hvis det blir lang reisevei til den nye skolen.*

Agenda Kaupang AS har trukket disse konklusjonene ut ifra rapporten "Skolenedleggelse- hvilken betydning har det for lokalsamfundet" (Egelund og Lausten, 2004) og "Skoler i landdistrikter" (Teknologisk institut, 2008)

2. Utrede et SFO-tilbud i Begnadalen, da med mulighet til å følge skoleskyssen fra Bagn skule til Begnadalen skole. SFO tilbudet i Begnadalen bør sees i sammenheng med barnehagen.

Lovverk, forskrifter, regelverk og regelverkstolkninger som ligger til grunn for høringsdokumentet:

- *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 13-7. Skolefritidsordninga* <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61/§13-7>
- *Forskrift til opplæringslova. Kapittel 1B. Skolefritidsordninga* https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724/KAPITTEL_3#KAPITTEL_3
- *Regelverkstolkningar frå UDIR, Regelverk for skolefritidsordningen (SFO)* <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Leksehjelp/Regelverk-for-skolefritidsordningen-SFO/>
- *Rundskriv Udir-3-2009, Retten til skyss* <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Skoleskyss/udir-2-2019-retten-til-skyss1/?depth=0&print=1#2.1-lang-skolevei>
- *Vedtakter for skulefritidsordningen i Sør-Aurdal kommune* <https://www.sor-aurdal.kommune.no/tjenester/skole-og-barnehage/skole/sfo-skolefritidsordning/vedtakter/>

Foresatte til noen elever tilhørende Begnadalen krets har meldt om behov for SFO-tilbud ved Begnadalen skole, selv om det ikke er elever ved skolen fra høsten 2022. Sør-Aurdal kommune har gjennomført en enkel kartlegging av behovet for skoleåret 2022-2023, som

viser at 7 elever vil benytte seg av skolefritidsordning i Begnadalen dersom tilbudet opprettes.

Behovet for SFO-ordning i Begnadalen kan være begrunnet med utfordringer knyttet til lengre avstand og reisetid til tjenestetilbudet. Enkelte foresatte vil kunne få utfordringer med å rekke å hente innen åpningstiden på Bagn SFO, og SFO-løsningen kan slik oppleves lite praktisk for en del familier. Videre kan SFO-plass på Bagn for elever som bor i Begnadalen medføre at skoledagene blir lange for enkelte, og det kan bli mer utfordrende å delta i organiserte aktiviteter på kveldstid. Et tilbud om SFO i Begnadalen vil kunne bidra til å bevare tilknytning til lokalmiljøet for elever som bor i ytre del.

Administrasjonen har på bestilling ifra kommunestyret sett på to muligheter for SFO-tilbud for elever og foresatte som vil bli berørt av eventuell nedleggelse av Begnadalen skole.

For begge alternativ ligger til grunn at:

- Alle kommuner skal ha et tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid. Tilbudet skal gjelde for barn på 1.-4. trinn og for barn med særskilte behov på 1.-7. trinn, jf. *opplæringslova § 13-7*
- Kommunen er ikke forpliktet til å opprette et bestemt antall plasser eller å gi tilbud ved mer enn én av skolene i kommunen, jf. *Regelverkstolkninger frå UDIR*.
- Funksjonsfriske barn har ikke rett til skyss til og fra skolefritidsordningen. Dette gjelder selv om barnet har rett til skyss til og fra skolen, jf. *Rundskriv Udir-3-2009*

Alternativ 1: Tilbud om SFO i Begnadalen med mulighet til å følge skoleskyssen fra Bagn skule til Begnadalen skole

Ved eventuell skolenedleggelse kan det opprettes et SFO-tilbud i Begnadalen som en underavdeling til Bagn skule. Rektor skal være leder for skolefritidsordninger som er organisert i tilknytning til skolen, men kan delegerer myndighet til en særskilt leder for skolefritidsordningen. Det er en forutsetning at det er minimum 5 påmeldte innen søknadsfrist, 15. februar. Dette med tanke på det sosiale for elevene og en god utnyttelse av kommunens ressurser.

Tilbudet gis til elever som har søkt skolebytte fra Begnadalen skole til Bagn skule. Elevene tar buss fra Bagn skule til Begnadalen skole etter skoleslutt, og åpningstiden blir fra elevene ankommer med buss, fra kl. 14.50 til kl. 16.30. Oppholdskategori for fire ettermiddager blir 6 t og 40 minutter, som innebærer laveste priskategori. SFO er gratis for elever i 1.trinn inntil 12 timer per uke. Det gis ikke tilbud om SFO-opphold på onsdager, men elevene kan om ønskelig benytte tilbud om opphold på onsdager ved Bagn skule, dersom dette opprettes.

Tilbud om leksehjelp gis ved Bagn skule etter skoletid.

SFO og barnehage kan velge å samarbeide om aktiviteter om ønskelig. SFO har egen bemanning, noe som vil skape en fleksibilitet i samarbeid med barnehagen.

Elever tilhørende Begnadalen skolekrets vil ved dette alternativet kunne bevare noe av nærheten til nærmiljøet sitt, og belastning i forhold til reisevei og reisetid ved henting på SFO blir uendret. Et tilbud om SFO nær hjemstedet vil i større grad kunne ivareta barnets rett til hvile og fritid, ved at eleven får noe kortere dager, og større mulighet til å delta på fritidsaktiviteter på kveldstid.

Elevene vil på den annen side kunne miste noe av nærheten til jevnaldrende elever på Bagn skule ved et slikt alternativ, og muligheten for å bli kjent med og møte elever i andre situasjoner blir færre. Ønske om et større sosialt miljø vil ikke kunne ivaretas på samme måte

som ved et SFO-alternativ på Bagn skule. Oppretting av et eget tilbud om SFO i Begnadalen kan medføre at elevgruppene blir mer splittet, selv om ikke alle elever benytter SFO.

Et eventuelt SFO-tilbud i Begnadalen er avhengig av en del faktorer for å kunne opprettes:

1. Skyss. Funksjonsfriske barn har ikke rett til skyss til og fra skolefritidsordningen. Når SFO-tilbudet ikke gis ved skolen eleven går på, må skyss betales enten av foresatte selv, eller av kommunen. Sør-Aurdal kommune har undersøkt mulighetene for å kunne følge skoleskyss tilbake til Begnadalen, og gå av bussen på Begnadalen skole istedenfor på hjemsted. Fylkeskommunen har ikke ansvar for å planlegge skoleskyss som ivaretar behovet for skyss til SFO, og muligheten begrenses derfor av retten til skyss og kapasitet på bussen. Noen av elevene som har søkt plass på SFO i Begnadalen skal følge annen transport hjem fra skolen, og for skoleåret 2022-2023 er det ikke kapasitet til at disse elevene kan følge buss til Begnadalen skole siden bussen er full. Dette innebærer at det må settes inn en egen drosje for å frakte disse elevene til et SFO-tilbud i Begnadalen. Fylkeskommunen har som nevnt ikke ansvar for skyss til SFO, og administrasjonen har derfor innhentet pris på drosje. Liten taxi for inntil 4 elever vil koste 900,- per tur * 152 dager = 136 800,- per skoleår.
2. Lokaler. En forutsetning for at tilbudet kan opprettes er at SFO-ordningen har tilgang på lokaler. Opprettelse av eventuelt tilbud må derfor ses i sammenheng med drift av bygget. Det er ikke fastsatt noen normer for areal, men lokaler som brukes til skolefritidsordningen, skal være tilpasset den aktiviteten som drives. Leke- og oppholdsareal skal fremgå av vedtektene for skolefritidsordningen.
3. Ressurser. Et eventuelt tilbud om SFO i ytre del er sårbart med tanke på bemanning/tilgang på ressurser og utnyttelse av ressurser, fravær/vikarhåndtering, mulighet for faglig samarbeid, bemanning ved akutte hendelser og lignende. Opprettelse av tilbud avhenger av tilgang på personell.
4. Opphold. Elevene ankommer SFO kl. 14.50, og oppholdstiden vil bli redusert i samsvar med dette, til 1 t og 40 minutter per dag. Oppholdskategori for fire ettermiddager blir 6 t og 40 minutter per uke, som innebærer laveste priskategori. SFO er gratis for elever i 1.trinn inntil 12 timer per uke fra og med skoleåret 2022-2023. Kommunens inntjening vil slik bli vesentlig lavere, mens kostnadene i forbindelse med drift av tilbudet ikke blir redusert tilsvarende.
5. Vedtekter. Vedtektene for skolefritidsordningen i Sør-Aurdal kommune må endres i samsvar med opprettelse av eventuelt tilbud i ytre del.

Fra skolestart 2022 kan det opprettes et midlertidig tilbud om SFO i Begnadalen, inntil det fattes politisk vedtak om eventuell nedleggelse av skolen og videre drift av SFO-ordningen. Sør-Aurdal kommune besørger skyss for elevene som ikke har plass på buss til det fattes politisk vedtak i september.

Alternativ 2: Tilbud om SFO ved Bagn skule, med utvidet åpningstid til klokken 17.00

Dersom det ikke kan opprettes et SFO-tilbud i Begnadalen, vil administrasjonen se på behovet for å utvide åpningstiden ved SFO ved Bagn skule til kl. 17.00. Oppholdskategori beregnes i forhold til åpningstiden morgen og ettermiddag. SFO er gratis for elever i 1.trinn, inntil 12 timer per uke. Det vil være mulig for elever som går på SFO ved Bagn skule å følge buss fra videregående til Begnadalen, som beskrevet i punkt 3 under.

Utvidet åpningstid vil favne alle elever som benytter seg av SFO-ordningen, også elever som allerede tilhører Bagn skolekrets. En halvtime lengre åpningstid per dag vil gi mer fleksibilitet i forhold til henting, og kan medføre at flere familier i ytre del vil kunne benytte seg av tilbudet. Et samlet SFO-tilbud for elevene på Bagn skule på Bagn, vil gi mer fleksibilitet med tanke på utnyttelse av ressurser, og større mulighet for faglig samarbeid. Elever som benytter seg av tilbudet vil få mulighet til å bli kjent med jevnaldrende utenfor skoletiden, og ønske om et større sosialt miljø vil slik være ivaretatt.

Utvidet åpningstid vil ha konsekvenser for oppholdstiden på SFO-tilbudet. 30 minutter lengre opphold per dag vil gi to timer lengre oppholdstid per uke. For noen elever kan dette innebære at priskategorien på tilbudet endres, da eleven får inntil to timer lengre oppholdstid per uke. Oppholdstiden for skoleåret 2022-2023 er fastsatt i *vedtektene for skulefritidsordningen i Sør-Aurdal kommune*. Ved eventuell endring av oppholdstid må vedtektene endres i samsvar med dette. Denne endringen vil da gjelde fra høsten 2023.

Utvidet åpningstid kan medføre at skoledagen blir lang for enkelte elever. Sen hjemkomst kan påvirke barnets rett til hvile og fritid, og leksearbeid kan bli mer krevende. For elever i Begnadalen kan det bli mer utfordrende å delta på fritidsaktiviteter på kveldstid, både med tanke på tid for hjemkomst og reisevei. Utvidet åpningstid vil ikke imøtekomme behovet for kortere reisevei, men det vil legge forholdene bedre til rette for at flere kan benytte tilbudet med tanke på åpningstid.

Utvidet åpningstid på Bagn SFO er ikke avhengig av andre faktorer for å kunne opprettes, utover eventuelt økt behov for bemanning, samt endring av vedtekter og tilbudets oppholdskategorier. SFO-tilbudet er allerede etablert, og Bagn skule har kapasitet til å ta imot flere elever på SFO. I den enkle kartleggingen som er foretatt blant foresatte på Begnadalen skole, vil et fåtall av foreldrene vurdere å benytte seg av et SFO-tilbud på Bagn. Utvidet åpningstid må derfor ses i sammenheng med behov. Lignende kartlegging er ikke foretatt blant foreldre som per i dag benytter tilbudet om SFO ved Bagn skule.

3. Se på muligheten for å benytte skolebussen for videregående skole for elever som eventuelt velger å benytte seg av SFO på Bagn.

Skolefritidsordningen ved Bagn skule stenger 16.30. Dersom foresatte i Begnadalen ikke rekker å hente eleven innen SFO er slutt, kan et alternativ være at eleven følger skolebussen for videregående skole hjem. Bussen fra videregående er ordinær rutebuss som stopper på bussholdeplassen ved Bagn skule daglig kl. 15.45. Bussen kjører deretter til Begnadalen langs E16, med omkjøring via Hougsrud bru til Begna bruk. Siste holdeplass på ruten er Høneren, med ankomst 16.20.

Sør-Aurdal kommune har vært i kontakt med Innlandet fylkeskommune v/ skyssplanlegger i Innlandstrafikk for å undersøke muligheten for at elever på SFO ved Bagn skule kan følge denne bussen, og fått bekreftet at bussen har kapasitet til dette. Forutsetningen er at ansvaret for elevene som følger bussen ligger hos foreldrene. Der bussen ikke stopper ved hjemsted, må foreldrene selv hente eleven på avtalt stoppested. Bussen kjører ikke Austsidevegen i Begnadalen.

Elever som har lang skolevei har ikke rett til skyss til og fra SFO eller leksehjelp, men vil ha rett til skyss de dagene de ikke benytter seg av et slikt tilbud, <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Skoleskyss/udir-2-2019-retten-til-skyss1/2.-nar-har-eleven-rett-pa-skoleskyss/2.1-lang-skolevei/>. Dette innebærer at elever som eventuelt benytter muligheten til å følge buss fra videregående, må betale barnetakst på bussen. Barnetakst på distansen mellom Bagn og Tollefsrud/Begnadalen skole er pr 31.05.2022 kr. 43,- Takst reguleres i forhold til distanse.

SFO er bemannet med en voksen per 15 barn, og bemanningssituasjonen tilsier slik at elever ikke kan følges fra SFO til bussholdeplassen. Løsningen med buss kan være uforutsigbar for ansatte, og fordrer god kommunikasjon mellom hjem –skole og varsling i god tid. Henting av elever på SFO er et foreldreansvar, og oppholdstiden på SFO reduseres ikke som følge av å benytte mulighet for transport med buss fra SFO.

4. Sikre en god, trygg og effektiv skoleskyss for alle elevene fra Begnadalen til Bagn

Lovverk, forskrifter, regelverk og regelverkstolkninger som ligger til grunn for retten til skoleskyss:

- Opplæringsloven, kapittel 7 https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61#KAPITTEL_8
- Regelverkstolkninger fra UDIR: Retten til skyss. *Rundskriv Udir-2-2019* <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Skoleskyss/udir-2-2019-retten-til-skyss1/>
- *Håndbok for grunnskoleskyssen i Innlandet*, utarbeidet av Innlandet fylkeskommune https://innlandstrafikk.no/f/p4/id481a076-cf51-44ff-aa62-69fcbd8344b5/haandbok-for-grunnskoleskyssen-i-innlandet_16321.pdf
- *Skyssreglement for elever i grunnskolen, vedtatt av Fylkestinget i Innlandet 28.10.2019* https://innlandstrafikk.no/f/p4/i1314e4f5-bb57-465e-b714-770d6e488e28/skyssreglement_elever_grunnskolen_innlandstrafikk_2020.pdf
- *Forskrift om ordensreglement for skolene i Sør-Aurdal kommune* <https://www.sor-aurdal.kommune.no/tjenester/skole-og-barnehage/skole/forskrift-om-ordensreglement-for-skolene-i-kommunen/>

Eleven har rett til gratis skoleskyss dersom avstand mellom hjem og opplæringssted er mer enn 2 km for elever på 1. trinn, og mer enn 4 km for elever på 2. til 10. trinn, jf. opplæringsloven § 7-1. Eleven har rett på skyss til nærskolen, og hovedregelen er at fylkeskommunen er ansvarlig for skyssen dersom avstanden mellom hjem og skole gir rett til skyss. Dersom kommunen innvilger søknad om å gå på en annen skole enn nærskolen (etter opplæringsloven § 8-1) og dette utløser rett til skyss, vil det være kommunen som er ansvarlig for skyssen. For elevene i Begnadalen innebærer dette at kommunen er økonomisk ansvarlig for skoleskyssen, inntil eventuell nedleggelse av Begnadalen skole.

Innlandet fylkeskommune ved Innlandstrafikk står for organiseringen av skoleskyssen, i samarbeid med kommunen. Det har vært tett dialog mellom Sør-Aurdal kommune og Innlandet fylkeskommune våren 2022 for å legge til rette for en best mulig organisering av skoleskyssen for elevene fra Begnadalen. Trygg og effektiv skyss mellom hjem og skole avhenger av flere faktorer, som avstand til skole, skolerute, kapasitet på skoleskyssen og miljø på skoleveien.

Reisetid

“Skoleskyss må organiseres slik at eleven får en akseptabel reisetid. Dette følger av forarbeidene til loven. I vurderingen av hva som er akseptabel reisetid må gangtid og tid med transportmiddel sees i sammenheng. Det må også tas med hvor lang ventetid eleven har før og etter skolen. Det er altså den totale tiden som eleven bruker fra han eller hun drar hjemmefra og til opplæringen starter, og fra opplæringen er slutt til eleven er hjemme om ettermiddagen, som utgjør den samlede reisetiden. Det er særlig viktig å organisere skyssen

for de som går på første trinn slik at reisetiden blir så kort som mulig”, jf. *Rundskriv Udir-2-2019*.

For elevene med lengst reisevei fra Begnadalen til Bagn, har transporttiden for skoleskyss vært inntil 50-60 minutter hver vei slik skoleruten til nå har vært organisert. Dette er inkludert ventetid, bytte av transport og reiserute med omkjøringer. Frem til nå har dette kun berørt ungdomsskoleelever i kommunen, samt skolebytte etter opplæringsloven § 8-1.

Fra skolestart høsten 2022, vil elever fra og med 1. trinn tilhørende Begnadalen krets følge samme skolerute til Bagn. Det har i denne forbindelse vært viktig å se på løsninger for en mer effektiv organisering av skoleskyssen for de yngste elevene. I henhold til *Rundskriv Udir-2-2019* skal hensynet til at eleven får tilstrekkelig fritid og tid hjemme tale for å avgrense reisetiden så mye som mulig. På den annen side kan hensynet til effektiv og rasjonell organisering av skyssen tilsi at alle elever må godta en viss reisetid.

For å minske belastningen i forhold til reisetid tur-retur for yngre elever på barnetrinnet, og især elever på første trinn, har Innlandet fylkeskommune i samarbeid med Sør-Aurdal kommune sett på muligheter for å omorganisere skoleskyssen fra Begnadalen til Bagn morgen og ettermiddag. I hovedsak er det lagt vekt på å sørge for direktetransport for å unngå ventetid og å måtte bytte transportmiddel, i tillegg til å spare elevene for flest mulig omkjøringer.

Fra og med skoleåret 2022-2023 omorganiseres skoleskyssen fra Begnadalen til Bagn, slik at alle elevene i Begnadalen får direktetransport fra hjemsted til Bagn skule, og tilsvarende ved hjemtransport. Skoleskyssen organiseres med tre ruter (samme rute tur/retur):

1. Buss fra Fenøya - Hougsrud bru - E16 - Bagn skule
2. Maxitaxi fra Strømsmoen - Hougsrud bru – Austsidevegen – Rustebakke bru – E16 - Bagn skule
3. Drosje fra Åsebygda - E16 – Bagn skule

For elevene med lengst skolevei/ reisetid, innebærer dette at reisetiden reduseres med 15-20 minutter hver vei. Ingen elever får ventetid i forbindelse med bytte av transportmiddel, og det blir færre omkjøringer som forlenger reisetiden. For en del elever innebærer dette at avreise om morgenen kan bli noe senere, og hjemkomst om ettermiddagen kan bli noe tidligere, men en total innsparing på 30-40 minutter per dag i samlet reisetid for elevene med lengst reisevei. Endring av reiserute og reisetid vil i hovedsak gjelde for elevene som følger Maxitaxi, da bussen allerede kjører direkte.

Trafikksikkerhet

Samtlige elever i Begnadalen har behov for og rett til skoleskyss på grunn av lang skolevei. Skoleveien regnes fra dør til dør etter farende veg. Elevene har ikke nødvendigvis krav på skyss til og fra selve hjemmet. “Det følger av forarbeidene til loven at det må kunne kreves at eleven går en rimelig distanse frem til en oppsamlingsplass. Hva som er rimelig distanse, avgjøres etter en konkret vurdering der det blant annet legges vekt på alderen til eleven, trafikksikkerhet og hvor fremkommelig veien er”, jf. *Rundskriv Udir-2-2019*. Dersom foresatte mener at veien til holdeplass er trafikkfarlig, skal det sendes søknad til fylkeskommunen for vurdering av trafikkfarlig vei, med statsforvalteren som klageinstans etter opplæringsloven § 15-2. Kapasiteten på både buss og taxi er full, og det blir ikke mulig for elever selv å bestemme hvilken rute de ønsker å følge.

Fra skolestart 2022 vil alle elever fra Begnadalen få direktetransport, og det vil ikke være risiko forbundet med ventetid og/eller bytte av transport. Elevene fraktes fra holdeplass ved hjemmet til bussholdeplass på Bagn, og går deretter fra bussholdeplassen til Bagn skule. Trafikkopplæring og øving på ferdsel til og fra holdeplass både fra hjem og skole må

ivaretas. Trafikkopplæring er forankret i både overordnet del og i fagplanene i Kunnskapsløftet, og skolene skal arbeide helhetlig med trafikksikkerhet og trafikkopplæring i tråd med læreplanverket. God trafikkopplæring bør videre skje i samspill mellom skole og hjem, der foreldrene har hovedansvar for trafikkopplæringen av egne barn. *“Foreldre har ansvar for at egne barn forberedes og trenes på å klare egen skoleveg så sikkert som mulig. Det kan innebære at barn i småskolen må følges til skole eller holdeplass i den periode som er nødvendig for at de skal klare å gå til skole/holdeplass på egen hånd”*, jf. Kap. 2.3.4 i *Håndbok for grunnskoleskyssen i Innlandet*. Alle elever skal sitte, og bruke sikkerhetsbelte ved transport til og fra skole.

Trygt og godt skolemiljø

“Rettighetene og pliktene etter opplæringsloven §§ 9A-2 og 9A-4 gjelder ikke på skoleveien, da de som jobber på skolen ikke plikter å følge med på at elevene har det trygt og godt utenfor skolens område, og heller ikke har samme mulighet til å gripe inn. Det er likevel presisert i forarbeidene at dersom forhold utenfor skolen, for eksempel på skoleveien, gjør at en elev ikke opplever at det er trygt og godt å være på skolen, har skolen like fullt en plikt til å hjelpe eleven. Dette innebærer at også forhold på skoleveien kan føre til tiltak for å sikre et trygt og godt skolemiljø på skolen”.

<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Skoleskyss/udir-2-2019-retten-til-skyss1/10.trygt-og-godt-skolemiljo/>

Tiden elevene oppholder seg på skoleveien er en viktig del av elevenes hverdag, og det må tilstrebes at elevene opplever trygghet på skoleveien. Forebyggende og holdningsskapende arbeid for å sikre et godt skolemiljø på skoleveien bør foregå i dialog og samarbeid mellom hjem, skole og transportører. Forskrift om ordensreglement for skolene i Sør-Aurdal kommune gjelder på skoleveien.

Sør-Aurdal kommune har i samarbeid med Innlandstrafikk og transportører i skoleskyssmøte 05.05.2022 drøftet mulige tiltak for forebyggende og holdningsskapende arbeid for å ivareta det psykososiale miljøet på skoleveien for alle elever i kommunen. Aktuelle tiltak i så måte kan være:

- Tilsyn på holdeplass ved hjemtransport/hjelp til å finne riktig transport
- Rutiner for av-og påstigning/sitteplasser på bussen
- Informasjon og tematikk på foreldremøter årlig
- Besøk av transportører på skolen
- “Prøvetur” med bussen for elever som skal begynne i 1. trinn
- Fadderordning
- Tilsyn på bussen i oppstartsuken/ voksen på bussen av og til
- Dialog mellom transportør og skole ved behov
- Jevnlige tema på utviklingssamtaler med elevene
- Lav terskel for samtale mellom hjem og skole

Nærskoleprinsippet og skolekretsgrenser:

Forskrift om skolekretsgrenser for Sør-Aurdal kommune ble vedtatt i KS-004/10. For Begnadalen skole er ordlyden: “Skolekretsen i Begnadalen videreføres i samsvar med tidligere skolekretsgrenser.” Ved en eventuell nedleggelse av Begnadalen skole, må Forskrift om skolekretsgrenser for Sør-Aurdal kommune endres.

Kort om nærskoleprinsippet: Elever i grunnskolen har rett til å gå på nærskolen. Dette følger av opplæringsloven § 8-1 første ledd første punkt. Hva som regnes som nærskole er omtalt i opplæringslovens forarbeid. NOU 1005:18: Det skal tas utgangspunkt i geografi, men andre objektive forhold som topografi og historisk tilhørighet kan være en del av vurderingen.

Dersom vi kun skal vurdere den geografiske nærheten til elevenes nærscole, vil vi legge opp til at innbyggerne i Begnadalen deles. Noen av elevene som per i dag sokner til Begnadalen skole vil få Hedalen barne- og ungdomsskole som sin nærscole, mens andre elever som per i dag sokner til Begnadalen skole vil få Bagn skule som sin nærscole.

Hensynet om å ikke dele opp elever fra et bomiljø faller sammen med det som gir uttrykk for den historiske tilhørigheten til skolen. Så langt er 30 elever søkt over til annen skole enn Begnadalen skole, og alle disse søknadene har vært over til Bagn skule. Det er også slik at Sør-Aurdal ungdomsskole er forskriftsfestet som nærscole når elever fra Begndalen går over til ungdomstrinnet.